

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ПРВ ОДДЕЛ

СЛУЧАЈ
РЕЗНИК v. РУСИЈА

(Жалба бр. 4977/05)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

4 април 2013

КОНЕЧНА

09/09/2013

Пресудата ќе стане конечна согласно условите предвидени во член 44 § 2 од Конвенцијата. Истата може да биде предмет на редакциски измени.

Во предметот Резник v. Русија,

Европскиот суд за човекови права (прв оддел), кој во совет составен од:

Isabelle Berro-Lefèvre, *Претседател,*

Мирјана Лазарова Трајковска,

Julia Laffranque,

Linos-Alexandre Sicilianos,

Erik Møse,

Ksenija Turković,

Dmitry Dedov, *судии,*

и Søren Nielsen, *секретар на одделот,*

Расправаше на нејавна седница на 12 Март 2013,

Ја донесе следнава пресуда, која беше усвоена истиот ден:

ПОСТАПКА

1. Предметот беше инициран со апликација (бр. 4977/05) против Руската Федерација поднесена до Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи (“Конвенцијата”) од страна на г-дин. Генри Маркович Резник (“апликантот”) руски државјанин, на 5 Фебруари 2005 година.

2. Апликантот беше застапуван од страна на г-дин. А.Макаров, адвокат од Москва. Руската Влада (“Владата”) беше застапувана од г-дин. П.Лаптев и г-ѓа. В.Милинчук, поранешни претставници на Руската федерација во европскиот суд за човекови права.

3. Апликантот тврдеше дека особено, било повредено неговото право на слобода на изразување.

4. На 15 Септември 2006 година апликацијата била доставена на одговор до Владата. Исто така беше одлучено во исто време да се одреди допуштеност и основаноста на жалбата. (Член 29 § 1).

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

5. Апликантот е роден во 1938 и живее во Москва. Тој е адвокат и Претседател на адвокатската комора во Москва.

A. Настанот на вклучување на правниот застапник на г-дин. Khodorkovskiy

6. На 25 Октомври 2003 г-дин. Khodorkovskiy, ко-сопственик на Yukos компанијата, беше обвинет за кривични дела и притворен. На 27 октомври 2003 година тој бил префрлен во специјално наменет центар за притвор IZ-99/1 во Москва, кој работи под надлежност на Министерството за правда на Руската Федерација (во понатамошниот текст "центар за притвор").

7. На 30 Октомври 2003 адвокатот, г-ѓа. А., прифатила да го застапува г-дин. Khodorkovskiy во кривичната постапка.

8. На 11 Ноември 2003 г-ѓа. А. го посетила нејзиниот клиент во центарот за притвор. По напуштање на центарот, таа била запрена од затворскиот инспектор г-дин Б, кој ја обвинил за носење неовластен материјал кој и го дал г-дин Khodorkovskiy.

9. Од личниот инспекциски извештај произлегува дека (*протоколличногосмотра*) на истиот ден г-дин. Б. "ги испитал личните предмети и облеката на адвокатот, г-ѓа. А. и

запленил два документи: печатен документ во врска со случајот против г-дин Khodorkovskiy ко-обвинетиот, и искината писмена белешка. Извештајот беше потпишан од страна на г-дин Б, г-ѓа А и двајца затворски службеници кои биле присутни за време на претресот. Страните се согласија дека еден од нив бил маж (г-дин Ф); идентитетот и полот на вториот службеник беше спорен: Владата тврди дека тоа била една жена, "L-va"; додека пак подносителот на апликацијата инсистираше на тоа дека бил еден маж ", L-vich".

10. Истражувачите тврдат дека белешката содржела инструкции за вршење на влијание врз сведоците и попречување на истрагата. На 22 декември 2003 година, Министерството за правда побара од адвокатската комора на Москва да и го одземе правото за застапување на г-ѓа А за постапување спротивно на законот и кодот за етика на адвокатите. Подносителот на апликацијата, како претседател на адвокатската комора на Москва, јавно го критикуваше барањето на Министерството за правда.

В. Телевизиска дискусија за инцидентот

11. На 25 декември 2003 телевизискиот канал NTV ги покани апликантот и г-дин Vukspan, директорот на Московскиот оддел при Министерството за правда, на ток-шоу, " Земјата и светот" («Странаимир»), на дискусија за инцидентот на г-ѓа А. Дебатата била пренесувана во живо во 10:00 часот попладне.

12. Во првите неколку минути на дискусија апликантот побарал г-дин Vukspan да даде негов став во поглед на настаните и основата за изработка на барање за одземање на правото за застапување. Г-дин Vukspan не даде конкретни

одговори, наведувајќи дека проблемот не е во негова надлежност.

13. Презентерот потоа го праша апликантот за односот помеѓу адвокатската комора на Москва и Министерството за правда, што имплицира дека меѓусебните односи се прилично затегнати. Апликантот одрекол дека постоеле било какви тензии и додаде:

"Морам да кажам дека моментално го испитуваме случајот на адвокатот А. Немаше никаков обид да изнесе било каков документ од г-дин Khodorkovskiy, надвор од центарот за притвор. Не постојат основи за вршење на пребарување (обыск), кои, патем, беше изведено од страна на мажи кои го претресувале (шарили) телото на жената адвокат. Доказите добиени на незаконски начин немаат правна вредност. Не постои ништо, апсолутно ништо, во евиденцијата на г-ѓа А. што може да го гарантира одземањето на нејзиното право за застапување".

14. Презентерот тогаш му даде збор на г-дин Buksman, кој рече дека постои нормален професионален однос меѓу адвокатската комора на Москва и Министерството за правда. Шоуто заврши.

С. Постапка за клевета

15. На 8 Јануари 2004, центарот за притвор IZ-99/1 и чуварите г-дин Б. и Г-дин Ф. поднесоа тужба за клевета против апликантот и телевизијата NTV до Окружниот суд на Москва - Cheremushkinskiy. Тие тврдеа дека апликантот лажно изјавил дека машки полицајци "го претресувале" телото на г-ѓа А. и спровеле "претрес" на неа, тие единствено ги "прегледале" нејзините документи. Во домашното право се прави разлика помеѓу "претресување" (*обыск*) и "инспекција" (*досмотр*), изјавата на апликантот изнесуваше наводи за повреда на рускиот закон, беше лажна и го оштети професионалниот углед

на центарот за притвор, како и честа и достоинството на нејзините службеници. Тие бараа коригирање и надомест во однос на нематеријална штета.

16. Во постапката за клевета Окружниот суд сослушал многу сведоци, особено, чуварите на центарот за притвор кои учествувале во инцидентот, вклучувајќи го и правниот застапник А. Еден од нив, г-дин L-vich, сведочеше според следново:

"Јас добив телефонски повик и бев поканет да учествувам во изготвувањето на извештајот. Кога дојдов, г-ѓа А, г-дин Б и Г-дин Ф беа во канцеларијата. Г-дин.Б го изготвуваше извештајот. Г-ѓа А грабна едно парче хартија и почна да го кине на парчиња. Ние го отстранивме документот [од неа], јас го потпишав записникот и заминав. "

17. Г-ѓа А. го опишува начинот на кој документот бил одземен од неа:

"Бев подложена на понижувачки постапка, како жена и како адвокат. Тие ми одземаа материјали на одбраната со сила. Како е можно да се земат материјали, без да ме допрат, додека јас ги држев нив? ... Може ли да има друг било каков контакт, освен телесен контакт, кога јас цврсто ги држев материјалите за моите гради и вработените во затворот ги растргнуваа од мене? Тоа не беа само моите раце што тие ги допреа. [Тие ја допреа] облеката која го покриваше моето тело".

18. Во меѓувреме, на 3 Фебруари 2004 година Советот на адвокатската комора на Москва официјално го отфрли барањето на Министерството за одземање на правота за застапување на г-ѓа А. Утврдено е, особено, дека инспекцијата (*досмотр*) извршена врз личноста на г-ѓа А на 11 ноември 2003 година и одземање на нејзиниот материјали биле незаконски.

19. На 10 јуни 2004 година, Окружниот суд донесе пресуда за клевета, утврдувајќи го следеното:

"На судската расправа беше утврдено дека на 25 Декември 2003 година, на телевизиската дискусија меѓу ... Г-дин Вуксман и адвокатот г-дин Резник беше пренесувана во живо на NTV каналот. Презентерите не

го уредуваат текстот на интервенции од страна на г-дин Вуксман или г-дин Резник ... Г-дин Вуксман бил поврзан со презентерот преку директна врска, обвинетиот Г-дин Резник беше присутен во студиото. Тоа може да се види од видео снимката која ја испитува судот... дека г-дин Вуксман и обвинетиот дале изјави од контроверзната природа. Учесниците поставуваат прашања едни со други и одговораат на прашањата од страна на презентерите. .

Судот смета дека изјавите на обвинетиот [г-дин Резник] беа едноставно израз на неговото мислење за настан кој го привлече вниманието на јавноста и широко се дискутираше во тоа време. За време на ток -шоуто "Земјата и светот" на 25 декември 2003 година, јавен службеник и адвокат одржаа дискусија во која тие изразија различни мислења за истиот настан. Изјавите на обвинетиот Г-дин Резник не беа офанзивни и не ја оштетија честа, достоинство или професионална репутација на тужителите. Обвинетиот, во неговиот одговор на прашањето на презентерот, не ги споменува ни затворскиот притвор бр. 1, ниту тужителите Ф и Б...

Тужителот- затворскиот притвор бр. 1 – ја наведе особено повредата на правата на поединците, отколку оние од затвор бр. 1.... Во конкретниот случај, изјавата од страна на тужениот, г-дин Резник, не содржи наводи за тужителот, истражниот затвор бр. 1, ниту пак изјавата на г-дин Резник ја оштетува неговата репутација. Следува дека тврдењата на затворскиот притвор бр. 1 се незаконски и неоправдани, бидејќи тужителот бара исправка на наводи во врска со своите вработени.

Тврдењата на тужителите Ф. и Б. се исто така неоправдани бидејќи во изјавите на обвинетиот не се споменуваат имиња, а уште помалку имињата на тужителите. Покрај тоа, ... немаше споменување на нивното работно место или место на живеење, или на нивниот изглед или карактеристични одлики, нивниот ранг или нивната позиција; дискусијата не беше придружена со фотографии или видео снимки на тужителите; ниту пак биле емитувани нивните гласови. Следува дека изјавите на обвинетиот не содржи никакви информации штетни за честа или достоинството на г-дин Ф или г-дин Б.

[Судот ги отфрла како] неосновани аргументите од страна на затворскиот притвор бр. 1 со ефектот дека дискусијата беше проследена

и со снимка на една зграда со поштенска адреса, кои би можеле да им овозможат на телевизиските гледачи да го препознаат затворскиот притвор бр. 1 - Matrosskaya Tishina. Ниту г-дин Buksman ниту г-дин Резник не го спомнаа затворскиот притвор бр. 1 во своите одговори. Покрај тоа, телевизискиот канал NTV одлучи да емитува снимки на зградата со нејзината адреса на почетокот на шоуто, но и покрај тоа тужителите не поднесоа тужба за клевета против телевизијскиот канал ...

Имајќи го предвид погоре изнесеното, Судот утврди дека тврдењата се неоправдани и мора да бидат одбиени".

20. Притворниот центар, г-дин Б. и г-дин Ф. сите поднесоа изјави за жалба.

21. На 10 август 2004 година Судот на Москва ја поништи пресудата на Окружниот суд и ги одобри тврдењата за клевета од страна на сите три тужители, утврдувајќи го следното:

"... Заклучокот на [окружниот] суд за ефектот на изјавите дадени од страна на тужениот во живо на телевизиско шоу дека не нанесуваат штета на угледот [на тужителите] не е точно. Изјавите ја оштетија честа и достоинство на затворските службеници Ф и Б, како и професионален углед на затворскиот притвор бр. 1 затоа што тие всушност содржат обвинување дека машките затворски службеници извршиле претрес на женски адвокат на понижувачки начин

Тоа може да се види од изјавите на сведоците Г-дин L-vich и г-дин Т, личниот инспекциски извештај, како и заклучоците од Квалификацискиот панел на адвокатската комора на Москва дека затворските службеници не извршиле претресување на г-ѓа А, спротивно на она што г-дин Резник тврди, но [окружниот] суд не го земал овој факт во предвид ... Законот прави разлика помеѓу термините "инспекција" и "претресување", и обвинетиот г-дин Rezink, професионален адвокат, не можеше да биде несвесен за таа дистинкција. Иако имаше на располагање веродостојни информации дека затворските службеници поточно извршиле инспекција на документи на г-ѓа А наместо претрес, тој даде невистинити изјави во живо телевизиско шоу ..

Понатаму, [градскиот] суд не може да се согласи со заклучокот на [окружниот] суд дека обвинетиот [г-дин Резник] не идентификувал било

кој од тужителите по име ... Тој заклучок противречи со диспозитивот на пресудата, во која [окружниот] суд утврди дека инцидентот ... се случил во просториите на затворскиот притвор бр. 1 и се погрижиле за отстранување на белешка од г-ѓа А ... На телевизискиот канал NTV е покажана зградата на улица 18 Matrosskaya Tishina, а обвинетиот Г-дин Резник подоцна направи оспорени извештаи. Во тие околности, професионалниот углед на затворскиот притвор бр. 1 беше поткопан и беше потребно да се бара судска заштита од клеветата. Тужителите Ф и Б, кои беа вработени на затворскиот притвор и кои учествувале во инспекција на документите на [Г-ѓа А.] ... исто така можат да тужат за клеветата.

22. Градскиот суд им наредил на жалителите да им платат по 20 рускиот рубљи (RUB) на г-дин Б и Г-дин Ф во однос на надомест за нематеријална штета. На телевизискиот канал NTV му беше наредено да емитува корекција.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ЗАКОНОДАВСТВО

A. Уставот на Руската Федерација

23. Во Член 29 се гарантира слободата на мислата и изразувањето, заедно со слободата на медиумите.

B. Граѓански законик

24. Член 152 предвидува дека поединец може да поднесе до судот барање за исправка на изјави кои се штетни за неговата или нејзината чест, достоинство или професионална репутација ако лицето кое ги пропагира таквите изјави не ја докаже нивната вистинитост. Оштетеното лице, исто така може да бара компензација за загубите и нематеријална штета претрпена како резултат на ширењето на такви изјави.

С. Лична проверка и претрес

25. Личната проверка (*личный досмотр*) или претрес на личните предмети може да се врши со цел за откривање на инструменти или предмети за административна прекршоци (член 27,7 § 1 од Кодексот на административни установи). Личната проверка треба да се врши од страна на лице од ист пол, во присуство на двајца сведоци за потврдување (понятые) од ист пол (член 27, 7 § 3).

26. Осомничениот во кривично дело може да биде подложен на претрес (*личный обыск*) (член 93 од Законот за кривична постапка). Претрес треба да се врши од страна на лице од ист пол, во присуство на сведоци за потврдување (понятые) или професионалец од ист пол (член 184 § 3).

27. Актот за притворот пред судење (Закон бр. 103-FZ од 15 јули 1995 година) утврди дека, ако имало основа да се сомнева во посетителите за носење на забранети објекти, материи или храна, затворските службеници имаат право да извршат увид во нивната облека и предмети по нивниот влез или излез од затворските простории (дел 6 од делот 34).

ЗАКОН

I. НАВОДНА ПОВРЕДА НА ЧЛЕН 10 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

28. Жалителот се жалел на непропорционално ограничување на неговото право на слобода на изразување загарантирано со член 10 од Конвенцијата, кој гласи:

1. "Секој има право на слобода на изразување. Ова право ја вклучува слободата на сопствено мислење и примање и пренесување на информации или идеи, без мешање на јавната власт..."

2. Остварувањето на овие слободи, со себе носи должности и одговорности, кои можат да бидат предмет на такви формалности, услови, рестрикции или казни определени со закон и неопходни во едно демократско општество, во интерес на националната безбедност, територијалниот интегритет или јавната сигурност, за спречување на неред или кривично дело, за заштита на здравјето или моралот, за заштита на угледот или правата на другите, за спречување на ширењето на доверливи информации или за одржување на авторитетот и непристрасноста на судството".

А. Аргументи на страните

1. Влада

29. Владата наведе голем број на причини за да се смета изјавата на жалителот како фактичко обвинување, а не субјективна оценка. Според нив, беше значајно дека тој учествувал во ток-шоу во неговата службена должност како претседател на адвокатската комора на Москва. Публиката го гледа како добро информиран човек кој бил надлежен да ги оценува наводните прекршувања на правата на адвокатите и да преземе соодветни мерки. Имајќи во предвид дека "руската јавност традиционално ја гледа власта и нивните претставници со недоверба", публиката би била повеќе склона да верува на зборовите на еден познат адвокат, одколку на оние на вршител на должноста шеф на оддел на Министерството за правда. Жалителот не можел да биде повикан на одговорност за своите изјави според стандардот на новинарот, бидејќи тој беше виден како официјално пропагира информации.

30. Осврнувајќи се на содржината на изјава на жалителот, Владата поднела дека првата реченица во врска со истрагата за случајот на г-ѓа А., создал впечаток дека жалителот известувал за наодите на истрагата. Соодветно на тоа, следниве реченици

само може да се толкуваат како преглед на наодите, односно утврдените факти и нивна карактеризација дадена во законот. Тие не би можеле да бидат само лично мислење од страна на подносителот на барањето. Жалителот, презентирајќи ги состојбите на г-ѓа А. како конкретен пример на кршење на законот, извршени од страна на властите.

31. Владата верува дека фактичката природа на изјавата на жалителот не беше намалена на сметка на фактот дека тој не ги идентификувал затворските службеници по име или е споменат затворскиот притвор, бидејќи ток-шоуто беше проследено и со приказна за затворскиот притвор IZ -99/1 од Москва, во кое биле прикажани зградата на затворот и поштенската адреса. Имињата на затворските службеници и беа познати на јавноста, бидејќи тие биле претходно споменати во други медиуми. Во поднесокот на Владата, за да им биде одобрено тврдењето за клевета, доволно е дека барем еден телевизиски гледач - вклучувајќи адвокати, вработени во затворот, и родителите и пријателите на тужителите - може да направат врска помеѓу тврдењето на жалителот за незаконска акција од страна на затворските службеници од една страна, и г-дин Ф и г-дин Б од друга страна. Деталниот опис на ситуацијата кој ја презентирал жалителот ја направил нивната идентификација "едноставна и очигледна". Покрај тоа, начинот на кој жалителот го опишал инцидентот и дали во случајот зборот "претресување" бил штетен или не, за угледот на тужителите биле ирелевантни. Тужителите предизвикале штета на сметка на тврдењето на апликантот за прекршување на законот, без оглед на зборовите кои се формулирани.

32. Владата тврдеше дека наводите на апликантот дека г-ѓа А. била претресувана од страна на машки чуварите беа неточни.

Извештајот од 11 ноември 2003 година покажаа дека инспекцијата била извршена од страна на двајца мажи (Ф. и Б) и една жена (L-va), и дека г-ѓа А била подложена на "инспекција", наместо на "претресување". "Инспекција" може да се врши и од мажи доколку забранетите предмети се доброволно предадени или ако инспекција се занимава само со предмети, наместо со личноста на сторителот. Владата тврди дека жалителот лукаво ги заплеткува термините "претресување" и "инспекција", тврдејќи дека немало основа да се изврши претресување. Навистина, немало основ за претресување и на г-ѓа А. не и биле пребарувани, но инспекција биле неопходна врз основа на делот 34 од Актот за притвор, бидејќи г-ѓа А била осомничени за пренесување на забранет материјал од г-дин Khodorkovskiy. Пишан материјал бил пронајден и заплнет од неа.

33. Конечно, Владата нагласи дека апликантот - кој е искусен адвокат треба да ја знае разликата меѓу "пребарување" и "инспекција" - ги даде неговите наводи за телевизиски канал кој се емитува не само во Русија туку и во земјите од Европа. Неговите изјави изнесуваат негативна оценка на извршувањето на професионални должности на Г-дин Ф. и г-дин Б. и имаше неосновано лоша професионална репутација на затворскиот притвор. Затоа беше неопходно мешање за да се заштитат државни службеници од неосновани вербални напади (тука се осврна *Lešník* против Словачка, бр. 35640/97, § 53, ECHR 2003 - IV).

2. Апликант

34. Подносителот на барањето не се согласува со тврдењето на Владата дека оспорената изјава беше само фактичко

обвинување наместо израз на своето субјективно мислење. Тој посочи, прво, дека изјавите биле направени во контекст на отворена дебата помеѓу него и државен функционер на прашање на голем јавен интерес. Презентерот не го претстави според неговата службена должност како претседател на адвокатската комора во Москва и неговата улога во дискусијата беше како адвокат и бранител на човековите права, и како долгогодишен член на Хелсиншката група во Москва.

35. Според гледиштето на апликантот, ударот на неговите критики не беа насочени кон притворниот затвор или неговите чувари, за кој тој го користел безличниот збор "мажи" во опишувањето на инцидентот. Тој не може да биде одговорен за фактот дека шоуто беше проследено и со некои снимки кои ја прикажаа зградата на притворниот центар: тој не ги извршил или не ги одобрил со било каква програмска одлука и тој не можел да знае каков вид на снимки ќе бидат емитувани пред неговата интервенција. Покрај тоа, бројот на адреса на притворниот центар не била дадена и на снимката само се вклучени кадри на знак на улица, прикажувањето на затворски притвор бил неидентификуван во очите на пошироката телевизиска публика, кој нема претстава колку затворски притвори имало во Москва и во кои улици се тие сместени. Жалителот исто така додаде дека во времето на емитирањето, имињата на г-дин Б. и Г-дин Ф. ниту еднаш не се споменуваат во печатот и биле непознати за публиката.

36. Подносителот на барањето тврдеше дека, спротивно на тврдењето на Владата, затворски службеник од женски пол не учествувал во инспекција на г-ѓа А., ниту бил присутен за време на постапката. Личниот инспекциски извештај беше потпишан од страна на главниот L-vich, заменик помошник управител на

затворот, а во исто време главниот L-vich бил испитан да сведочи пред Окружниот суд. Учеството на затворски службеник од женски пол не било споменато од страна на вработените во затворскиот притвор или од било кој друг орган од многубројните кои извршиле истраги за инцидентот, вклучувајќи го обвинителството, судовите, Министерството за правда и квалификацискии панел на адвокатската комора во Москва.

37. Изјавата дека мажи го допирале телото на жената адвокат е базирана на доволна фактичка основа. Г-ѓа А потврди пред Окружниот суд дека чуварите ги грабнале материјалите од неа додека таа ги држела покрај нејзините гради. Во извештајот на Г-дин Б од 11 ноември 2003 година, исто така било споменато дека инспекцијата која била извршена надвор од " предметите и облека " на г-ѓа.А., и дека таа се спротивставила на отстранување на материјалите. Тоа може да се толкува како показател на блиски физички контакт меѓу машките чуварите и г-ѓа А.

38. Подносителот на барањето посочи дека имало блиска поврзаност помеѓу зборовите "претресување" и "инспекција" во секојдневна употреба. Тој не зборуваше за бенефитот на неговите искусни колеги, туку за телевизиска публика, користејќи јазик кој бил достапен и разбирлив за обичните гледачи. За нестручните лица, нијанси на правното значење на термините "претресување" и "инспекција" се разликуваат и би можеле да се користат како синоними. Жалителот забележува дека дури и руските закони не дадоа прецизна дефиниција на овие термини со кои тие би можеле да се разликуваат. Тој исто така, наведе голем број на публикации во печатените медиуми во врска со истиот инцидент кој го користел зборот "претресува /

пребарува", кој не го поттикна тврдењето за клевета на дел од затворскиот притвор или неговите чувари.

39. Накратко, подносителот на барањето смета дека тој го презентираше својот балансиран субјективен поглед на инцидент во кој беше вклучена г-ѓа А, кој се темелеше на наодите од истрагата од страна на адвокатската комора во Москва. Истрагата заклучи дека инспекцијата на г-ѓа А била извршена со прекршување на важечките закони. Истрагата го оспори тврдењето дека г-ѓа А дека пренесувала белешка од г-дин Khodorkovskiy, со што што го отповика обвинувањето од страна на вработените во затворот како основа за разгледување на нејзините лични предмети и облека. Без оглед на тоа дали постапката ќе се опише како "претресување" или "инспекција", во секој случај тоа е незаконско, машки чувари да испитуваат жена-адвокат. Апликантот ги поврзал, сеопфатно и со добра волја, фактите како што тој ги знаеше, без прибегнување кон претерување или надминување на прифатливите граници на слободата на говорот. Вмешувањето не било неопходно во едно демократско општество и пресудата на градскиот суд во Москва имала "ефект на ладење" не само за апликантот туку и за други правни професионалци, во нивното спречување да придонесат со дебати за актуелни прашања од јавен интерес

Б. Допуштеност

40. Судот констатира дека овие жалби не се неосновани во рамки на значењето на член 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Тој понатаму констатира дека ваквите наводи не се недопуштени по било кој друг основ. Според тоа, тие мора да бидат прогласени за допуштени.

В. Основаност

41. Општо прифатлива основа меѓу страните е дека пресудата на Градскиот суд во постапката за клевета претставува попречување на правото на апликантот во слобода на изразување загарантирано со член 10 § 1. Попречувањето има законски основ, особено член 152 од Граѓанскиот законик, кој дозволува оштетениот да бара судска заштита на неговиот углед и право да бара надомест на штета во однос на нематеријална штета. Таа, исто така проследува легитимна цел, за заштита на угледот или правата на другите, во смисла на член 10 § 2.

42. Она што останува да се утврди е дали попречувањето е "неопходно во едно демократско општество". Тестот на неопходност бара од Судот да утврди дали попречувањето кореспондира со "итна општествена потреба", без разлика дали тоа било пропорционално на легитимната цел и дали причините дадени од страна на националните власти за да се оправда тоа биле релевантни и доволни (види, меѓу многу други надлежни органи, *Lindon, Otchakovsky-Laurens* и *July* против Франција [GC], бр. 21279/02 и 36.448 / 02, § 45, ECHR 2007 IV). При оценувањето дали постои таква потреба и какви мерки треба да се донесат за да се справат со тоа, националните власти оставаат одредена граница на проценување. Задача на Судот при вршењето на неговата надзорна функција не е да го заземе местото на националните власти, туку да ги разгледа согласно член 10, во светлината на случајот како целина, одлуките што ги донеле согласно нивната маргина на проценка. Притоа, Судот мора да се увери дека националните власти применуваат

стандарди кои се во согласност со принципите отелотворени во член 10 и, покрај тоа, дека тие ги засновале своите одлуки на прифатлива оценка на релевантните факти (види *Dichand* и други против Австрија, бр. 29271/95, § 38, 26 февруари 2002, со понатамошните референци).

43. Судот на почетокот забележува определен контекст на конкретниот случај. Изјавата која беше повод за преземање на постапка за клевета, од страна на барателот беше дадена за време на жива телевизиската дебата во која учествуваа тој и службено лице од Москва при Министерството за правда. Дискусијата се однесувала околу потегот од страна на Министерството за правда да ја разреши г-ѓа А, правен советник на г-дин *Khodorkovskiy*. Г-дин *Khodorkovskiy*-во минатото еден од најбогатите луѓе во Русија и акционер на голема нафтена компанија (Види *Khodorkovskiy* против Русија, нема 5829/04, § 7, 31 мај 2011) - во тоа време бил затворен во притворски центар во Москва. Кривичната постапка против него и стратегијата на неговата одбрана се важни за пошироката јавноста и вниманието на медиумите. Барањето за разрешување на член на неговиот тим за одбрана мора да предизвика натамошен бран од јавен интерес. Сепак, не постои ништо во текстот на пресудата на градскиот суд во Москва што укажуваат на тоа дека Градскиот суд врши балансирање помеѓу потребата да се заштити угледот на тужителите и стандардите на Конвенција, која бара многу силни причини за оправдување на ограничувањата за дебати за прашања од јавен интерес (види *Godlevskiy* против Русија, бр. 14888/03, § 41, 23 октомври 2008 година, а *Krasulya* против Русија, бр. 12365/03, § 38, 22 февруари 2007 година). Судот утврди дека домашниот суд не успеа да утврди дека во овој случај се вклучени судир меѓу

правото на слобода на изразување и заштита на угледот (види *Dyundin* против Русија, бр. 37406/03, § 33, 14 октомври 2008).

44. Подносителот на апликацијата е професионален адвокат и претседателот на адвокатската комора во Москва. Несомнено, специјалниот статус на адвокатите им дава централно место во спроведување на правдата како посредници помеѓу јавноста и судовите, а таквата позиција ги објаснува вообичаените ограничувања на однесувањето на членовите на Адвокатската комора. Меѓутоа, како што Судот постојано нагласува, адвокатите исто така имаат право на слобода на изразување и имаат право да коментираат во јавноста за спроведувањето на правдата, под услов нивната критика да не пречекори одредени граници (види *Kyprianou* против Кипар [GC], бр.73.797 / 01, § § 173-174, ЕСЧП 2005 XIII; *Amihalachioaie* против Молдавија, бр. 60.115 / 00, § 27, ECHR 2004 III; и *Nikula* против Финска, бр.31611/96, § 45, ECHR. 2002 II, со понатамошните референци). Судот не најде убедлив аргумент на Владата кој со неговата правна позадина и позиција на власт, апликантот треба да покаже особена прецизност во неговиот избор на зборови. Прво, тој зборуваше за бенефитот на јавноста на телевизиски гледачи, наместо на правен форум. Зборот "претресување" е заеднички и прифатлив во секојдневниот јазик за да се опише соодветно суштината на постапката на која г-ѓа А беше подложена. Во тие околности, жалителот не може да биде одговорен за неговиот избор на зборови според истиот стандард на прецизност, што може да се очекува од него кога го доставува говорот пред суд или подготвува писмени поднесоци до истиот. Второ, формата на дискусија помеѓу апликантот и државата официјално беше дизајниран за да поттикне размена на мислења, па дури и аргументи, на таков начин што изразените мислењата би

претставувале противтежа едни со други и дебатата би го задржала вниманието на гледачите. Презентерот постави прашања за учесниците, од кои некои навестија постоечки тензии во односите помеѓу Министерството за правда и адвокатската комора на Москва. Дискусијата беше пренесувана во живо, подносителот на барањето не беше во можност да ги преформулира или подобри неговите зборови пред тие да бидат објавени во јавноста. Понатаму, другиот учесник во дебатата беше претставник на Министерството за правда. Откако му беше даден збор, по апликантот (види став 14 погоре), тој би можел да ги побие сите тврдења кои тој смета дека се невестинити и да ја претстави сопствената верзија на инцидентот, тој сепак одбра да не го стори тоа (спореди *Filatenko* против Русија, бр. 73.219 / 01, § 41, 6 декември 2007 година, и *Gündüz* против Турција, бр. 35071/97, § 49, ECHR 2003-XI).

45. Судот понатаму потврди дека, попречувањето на правото на слобода на изразување треба да биде пропорционално со легитимната цел за заштита на угледот на другите, постоењето на објективна врска меѓу оспорената изјава и лицето кое покренува постапка за клевета е потребен фактор. Само лична претпоставка или субјективна перцепција на објавувањето на клевети не се доволни да се утврди дека лицето било под директно влијание на објавувањето. Мора да постои нешто во околностите на конкретниот случај за обичниот читател да има чувство дека изјавата се рефлектира директно на индивидуалниот барател или дека тој бил цел на напади од страна на критиката. Тие принципи се применуваат во областа на телевизиското и радио емитувањето (види *Godlevskiy*, цитирана погоре, § 44; *Filatenko*, цитирана погоре, § 45, и *Dyuldin*

и *Kislov v. Russia*, без 25.968 / 02, § 44, 31 јули 2007 година). Тоа е неоспорен факт во конкретниот случај дека ниту индивидуалните тужители - двајцата затворски чувари - ниту правното лице тужител - на притворскиот центар во Москва - беа именувани во говорот на апликантот. Градскиот суд прифати, сепак, дека сите од нив имаа право да тужат за клевета, бидејќи во интервенцијата на жалителот претходеа некои снимки на зградата на затворскиот притвор. Владата, исто така, додаде дека затворските чувари биле препознатливи поради тоа што нивните имиња биле објавени од страна на други медиуми. Тие причини не се покажаа како доволни за Судот. Дискусијата беше пренесувана во живо, така што жалителот не можел да знае за сите снимки што уредникот ги имал избрано да се користат како вовед во дебатата. Тврдењето на Владата дека имињата на г-дин Б. и Г-дин Ф. влегле во јавниот домен не беше поткрепено со било каков материјал од печатени или визуелни медиуми, додека барателот направил избор на статии во весници, во кои сите ги нарекуваат како "затворските службеници", без да се даде нивното име или ранк.

Во секој случај, степенот на одговорност на жалителот во клевета не треба да оди подалеку од неговите зборови и тој не може да се смета за одговорен за изјавите или обвинувања од другите, било да се тоа телевизиски уредници или новинари. Останува фактот дека нема ништо во изјава на жалителот за идентификација на тужителите кој ги опиша безлично како "луѓе", без да ги спомене нивните имиња или нивниот работодавец. Во тие околности, Судот смета дека домашните власти не успеаја да наведат доволно причини за воспоставување на објективна врска меѓу изјавата во прашањето и индивидуалните баратели на постапка за клевета.

46. Осврнувајќи се на содржината на изјава на жалителот, Судот смета дека не треба да одлучува по контроверзноста на странките околу тоа дали тоа беше вредносен суд или фактички обвинувања. Судот смета дека дури и вредносен суд без фактичка основа за поддршка на тоа може да биде премногу голем и дека релевантниот тест е дали може да се утврдат доволно точни и веродостојни фактичка основи, сразмерно на природата и степенот на обвинувањата (види *Pedersen* и *Baadsgaard* против Данска [GC], бр 49017/99, § 78, ECHR 2004 XI; Ерусалим против Австрија, бр. 26958/95, § 43, ECHR 2001 II, и *De Haes and Gijssels* против Белгија, 24 февруари 1997, § 47, Извештаи за пресуди и одлуки 1997 I). Подносителот на барањето рече дека правниот советник А. не се обидел да пренесе било каков материјал од нејзиниот клиент и според тоа, нема причина да биде подложена на претресување. Тој додаде дека претресувањето било извршено од страна на затворски службеници (мажи), кои го "претресувале" нејзиното тело. Градскиот суд во Москва во својата пресуда, а потоа и Владата во нивните поднесоци до Судот, не го сметаат спорен зборот "претресување" кој се користи од страна на апликантот, но инсистираа на тоа дека изјавата беше клевета, бидејќи тоа подразбира кршење на законот, извршено од страна на затворските чувари.

47. Судот веќе го испитува инцидентот за вклучувањето на г-ѓа А во жалбата поднесена од страна на нејзиниот клиент, г-дин *Khodorkovskiy*. Тој утврдил, особено, дека нема очигледна одредба во Рускиот закон за забрана на правниот советник да води забелешки за време на состаноците со клиентот и делот 34 од Актот за притвор во врска со инспекција на посетителите кои носат забранети предмети (цитиран во став 27 погоре) не се

чини дека се применливи во контекст на состаноците помеѓу обвинетиот и бранителот. Наспроти ваквата позадина, Судот утврди дека белешката на г-ѓа А "[била] привилегиран материјал за сите намери и цели, дека властите [имале] не разумна причина да веруваат дека беше злоупотребена привилегија меѓу адвокатот и клиентот, дека белешката [била] набавена од г-ѓа А. намерно и своеволно "(види Khodorkovskiy, цитирана погоре, § § 199-201). Слични наоди беа содржани во одлуката за одбивање на барањето од страна на Министерството за правда за разрешување на г-ѓа А (види став 18 погоре). Овие заклучоци конституираат доволна фактичка основа за изјавата на жалителот дека инспекцијата на г-ѓа А беше ослободена од правен основ.

48. Што се однесува до третманот кој, според жалителот, бил нанесен на г-ѓа А од страна на затворските чувари, Владата подвлече разлика помеѓу "претресување" и "инспекција", тврдејќи дека второто – наспроти првото - може да се врши од страна на мажите и, исто така, дека женски затворски службеници учествувале во инспекција. Судот на почетокот забележува дека присуството на една жена претставува претпоставка која произлегува од потписите на инспекцискиот извештај кој може да се чита или како маж ("L-vich") или жена ("L-va") според презимето. Всушност, нема жена по име L-va или некое друго име беше некогаш споменато во домашните постапки, додека машкиот затворски службеник L-vich беше повикан да сведочи и се појави пред Окружниот суд. Г-дин L-vich сведочел потврдно дека бил во канцеларија, каде г-ѓа А. и чуварите Б. и Ф. биле присутни, дека тој го отстранил документот од г-ѓа А и дека го потпишал извештајот од инспекцијата (види став 16 погоре).

49. Судот не смета категорично дека апликантот ја опиша постапката како "претресување", наместо како "инспекција". Прво, како што е забележано погоре, суптилни нијанси на правната терминологија нема да бидат значајни за телевизиските гледачи. Второ, на удар бил жалителот со навреди директно упатени на машките чуварите, кои сами презедоа да ја испитаат облеката жената адвокат. Тоа претставува отстапување од барањата на домашните закони, кои експлицитно се предвидени дека и двете, личен преглед и претрес треба да се врши од страна на лица од ист пол и во присуство на двајца сведоци кои ќе потврдат (види ставови 25 и 26 погоре). На крај, Судот забележува дека во личниот инспекциски извештај е наведено дека затворските чувари ги прегледале не само предмети, но, исто така, и облеката на г-ѓа А. Во постапката за клевета таа изјави дека тие ги отстраниле од нејзе печатените податоци кои таа ги држела цврсто до градите (види став 17 погоре). Иако зборот "претрес" е претерано нагласен, Судот не смета дека жалителот отишол подалеку од границите на прифатлива критика, така што тој беше во потрага по начин за да ја пренесе својата огорченост на дејствија од страна на машките затворски чувари. Во светлина на погоре наведеното, Судот утврди дека изјавите на барателот се темелеа на доволна фактичка основа и дека градскиот суд во Москва не ја базира својата одлука на прифатлива оценка на релевантните факти.

50. Што се однесува до казната изречена на апликантот, Судот потсетува на "ефектот на ладење" дека стравот од санкција влијае врз остварувањето на слободата на изразување (види, меѓу многу други, *Nikula*, цитирана погоре, § 54, и *Супрања* и *Мазаре* против Романија [GC], бр. 33348/96, § 114,

ЕСЧП 2004 XI). Овој ефект, кој работи на штета на општеството како целина, е исто така фактор кој се однесува на пропорционалноста на, а со тоа и оправдување за, санкциите наметнати на апликантот, кој, како што Судот смета погоре, има право да ја доведе до прашање суштината на предметот на вниманието на јавноста. Иако казната од 20 рускиот рубли е занемарлива во парична смисла, институцијата во постапката за клевета против претседателот на адвокатската комора на Москва во контекст на овој случај беше подготвен да има ефект на ладење врз неговата слобода на изразување. Во секој случај, санкција не би била оправдана во светлината на факторите наведени погоре (спореди *Axel Springer AG* против Германија [GC], бр. 39.954 / 08, § 109, 7 февруари 2012).

51. Во суштина, Судот утврдил дека апликантот имал право да го наведе своето мислење во јавна трибина на тема, прашање од јавен интерес и дека неговите изјави имаа фактичката основа. Од друга страна, градскиот суд во Москва не утврдил дека постапката во конкретниот случај се однесува на конфликт помеѓу правото на слобода на изразување и заштитата на угледот. Овие недостатоци повикуваат на заклучокот дека стандардите според кои националните органи ги испитуваат тврдењата за клевета против апликантот, не биле во склад со принципите отелотворени во член 10.

52. Според тоа, постои повреда на член 10 од Конвенцијата.

II. ДРУГИ НАВОДНИ ПОВРЕДИ НА КОНВЕНЦИЈАТА

53. Најпосле, апликантот се жалел според членот 6 од Конвенцијата за повреда на неговото право на фер судење во постапката пред градскиот суд во Москва и отсуството на

ефикасен правен лек кој е потребен согласно член 13 од Конвенцијата.

54. Во светлината на сите материјали што ги поседува, а толку далеку од суштината на жалбените наводи кои се во негова надлежност и различни од прашањата испитани погоре, Судот утврди дека овие жалби не откриваат било каква појава на повреда на правата и основните слободи утврдени во Конвенцијата и нејзините протоколи.

55. Следи дека овој дел од жалбата мора да биде отфрлен во согласност со членот 35 § § 3 и 4 од Конвенцијата.

III. ПРИМЕНА НА ЧЛЕН 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

56. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

"Кога Судот ќе утврди дека постои повреда на Конвенцијата или на Протоколите, и доколку внатрешното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумна репарација на штетата, Судот треба, доколку е потребно, да додели правична отштета на оштетената страна."

A. Штета

57. Жалителот не поднесе барање во однос на материјалната или нематеријална штета. Соодветно на тоа, не постои потреба да се суди по овој основ.

Б. Трошоци и издатоци

58. Апликантот барал 4,903.84 евра (ЕУР) за трошоци за превод и 270,88 евра за поштенски трошоци направени во постапката пред Судот. Тој ги приложил договорите за превод и поштенските сметки.

59. Владата истакна дека одредени трошоци за превод се поврзани со документи, кои биле ирелевантни за домашните постапки и дека преводот на домашните пресуди и одлуки не биле неопходни поради тоа што не биле побарани од страна на Судот.

60. Според судската пракса, жалителот има право на надомест на трошоците и издатоци, само доколку тоа се покаже дека тие биле вистинити и неопходно направени, и се разумни по обем. Судот го прифати тврдењето на Владата дека дел од трошоците на превод се однесуваат на документи во врска со г-дин Khodorkovskiy - наместо на случајот на апликантот - и не беа неопходно сторени. Имајќи ги во предвид материјалите што ги поседува и горе наведените критериуми, Судот смета дека е разумно да се додели износ од 4,000 евра (ЕУР) за трошоци и надоместоци во постапката пред Судот, плус било каква друга такса која би била засметана за апликантот.

В. Казнена камата

61. Судот смета дека е соодветно казнената камата да се базира според најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската Централна Банка, на која треба да се додадат три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ја прогласи* апликацијата за допуштена што се однесува на правото на слобода на изразување на апликантот, а остатокот од апликацијата за недопуштен;

2. *Констатира* дека постои повреда на член 10 од Конвенцијата.

3. *Констатира*

(а) дека одговорната држава треба да му исплати на апликантот, во рок од три месеци од датумот на кој пресудата ќе стане конечна во согласност со член 44 § 2 од Конвенцијата, 4000 евра (четири илјади евра), плус било каков данок кој може да биде наплатен од апликантот, во однос на трошоците и расходите, да се конвертира во руски рубли по стапка применлива на денот на исплатата;

(б) дека по истекот на наведените три месеци до исплатата ќе се пресметува камата на горенаведените износи, по стапка еднаква на најниската стапка за позајмени средства на Европската Централна Банка, за периодот плус три процентни поени.

4. Го одби барањето за правично обештетување во останатиот дел.

Изготвено на англиски јазик, и објавено во писмена форма на 4 април 2013 година, согласно член 77 § § 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Søren Nielsen
Секретар

Isabelle Berro-Lefèvre
Претседател